

ცნობის ფურცელი

სურათებიანი დამატება

დამატების № 127.

კვირა, 15 ივნისი 1903 წ.

გაზეთის № 2150.

4 მანეთი ღირს ეთველ დღიური გასეთან ცნობის ფურცელი კვირაში ორის სურათებიანის დამატებით, 1 ივნისიდან წლის დამლევაშდე.

კოლუხსკი სეპრებარი

II

აპრილის მშენიერი დილა იყო. ახლად ამოსულ მზეს მთის წვერები წითლად შეედებნა. ტფილისის მახლობ-

ლად, მთებს შუა, ვიწრო ხეობაში, მატარებელი მიჰქროდა. ვანოს ჩვეულებსა მებრ მატარებელშიაც აღრე გამოეღვიძა, დიბანა პირი და ფანჯარა გააღო, რომ დილის ჰაერით ესუნთქა. ვანა მარტო დილის ჰაერი? აქ, ამ მშენიერი არე-მარეში, რომელსაც ვანო ლუკმა-პურის საშოვნელად სამუდამოდ მოჰპირებოდა, ბუნებაც წარბტაცი იყო. ორიე მხრივ აყუდებულიყო ფოთლიან ტყით შეფერადებული უზარმაზარი მთები; მთებს ახლა ოქროს ფერი დასდებოდა და არაჩვეულებრივ, სანატრელ სურათებით აღსილ სიზმარს ჰგვრიდა ვანოს. შუაში მტკვარი მიზღვნიბოდა და ისე ევლიდა ვარს ხავერდის ბაღაზიან ნაპირებს, როგორც გვირგვინისანი ქვეყნის მკერობელი თავის პანია სატრფოს.

ვანოში ხალხმა ნელ-ნელა გამოიღვიძა. აცერ, ზემო თავი როზე ერთმა მგზავრმა დამოქნარა და ლაზათიანადც გაიზმორა. მეორე მხარეს დაახვევს. შესაბამისად როზე ვილაც მოხელე ტინისამოს იცემადა. ერთმა ვაგონში გაიარა და კარი ძალზე მიაჩახუნა. იმას გაჰყვა მეორე, მეო-

რეს მესამე. უკან თაორადან მოისმა ჩურჩული, ჯერ გაუბუნდავდ, მერე გაბეღულად. ამას მოემატა მეორე, მეორეს მესამე და ამ გვარად მთელი ვაგონი ახმასურდა.

ხმაურობამ ვანოს დაუშალა ბუნებით ტკობა. ვანოს მართლდ ყოფნა უყვარდა ამისთანა ბუნებაში: ეს ბუნება საბოლოო

თვლემას ჰგვრიდა და გონებას ასეგნებდა. ამას ვარდა მზეც კარგა მაღლა ამოვიდა და ჩამოცხა კიდეც. ფანჯარაში ცქერა შეუძლებელი იყო. ვანო სკამზე ჩამოჯდა და მგზავრებს ათვალღირებდა. იმის ვაგონში სულ უბრალო ხალხი იყო: ზოგი ქალაქის მუშა, ზოგიც გლეხ-კაცობა. მხოლოდ ერთი იყო ვანოსავით მოხელე, რომელიც ძალზე სცილილობდა დიდ კაცურ გამომეტყველების მიღებას, თითქოს ეშინოდა, მცე უბრალო კაცად არ ჩამთვლონ, რადგან ამ ვაგონით მოედვიგრო. როდესაც ამ მოხელემ, მხარზე პირსახოც გადადებულმა, ვაგონში გაიარა და ვანო დინახა, ცოტა არ იყოს გაეხარადა. ვანოსაც იმმა, რომ თავის წრის კაცს შეხვდა. მოხელე რომ უკან დაბრუნდა, პირი შეიწმინდა და გამოვლარაპარაკა ვანოს.

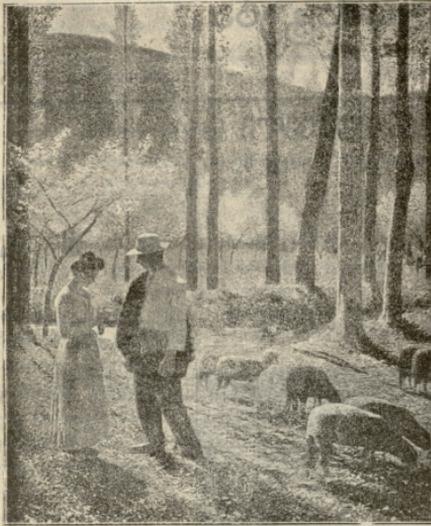
— უცაქრავად, ყმაწვილო, რომელ უწყების მოხელე ბძანდებიო?

სითაბავა.—ეჭვიზი გვათაშვილის.

ვანოს ამისთანა კითხვა ესიამოვნა. — მე, ჩემო ბატონო, გზათა სამინისტროს მოხელე ვა-

ლიაერთ... რატო ვერც კითხულობთ? განა ისე შეუმჩნეველია ჩვენი საინისტრო, რომ იმისი მოხელე ცაცმა ვერ იცნოს?

ტყის ჩრდილაში...—სურათი მარტინას.

სიჭვა ეს ვანომ, ქული მოიხადა და ზედ მიკრულ ნიშანს დახვდა

— არა... უნდა მოგახსენოთ, რომ...—დაწყო მოხელემ ისე ტკბილად, თითქოს უნდა ეტყენებინა ვანოსთვის, რომ შენ ერთადერთი კაცი ხარ ქვეყანაზე, რომელსაც მე პატივს ვცემო... რომ... კაიარა ვყველა საინისტროებს ერთნაირი აქვთ, ფორმა კი არც თქვენ გაცვიათ ჩემსავით; ესლა მე ფი ნანსთა საინისტროში გახლავართ—აქ იმანაც დახვდა ქუდს, ნამელოც ხელში ეჭირა...—ჰო-ბო, ამა ერთი ვაგრძელებ ჩემ ფორმას თქვენზე ფორმადან? მუნდირი კი არც მე მაკვია და არც თქვენ...

— ღიბ, გზაში...—წამოიწილა ვანო და ცოტა გაწიწმავდა კიდევ, თითქოს შეურაცხება მიყენეს, მუნდირზე რომ ჩამოუდგეს ლაპარაკიო. იმას უნდოდა დაეტყუებინა, რომ გზაში მოხელემ არ უნდა ჩაიცივს მუნდირიო, მაგრამ აიღარ დასჭირდა, რადგან თანამგზავრი უკვე მიუხვდა, და სიტყვა დაწვედნინა:

— ღიბ, ღიბ, მესმის განა არ მესმის საგზაო ტანისამოსი გაცვიათ... როგორც მე... მესმის, მესმის.. განა არ მესმის?

ამათ რომ ეს ლაპარაკი გაბთეს, თაროდან ერთმა ცაცმა წამოიწია, რომ უყუდ გაეგონა საუბარი. ამ კაცს მოჰყავდა მეორე, მეორეს მესამე. ზოგნი კსამებელან წამოიწივნენ, ისე რომ პატარა ხანს უჟან შივლი ვაგონი მსმენელებმად გადაიქცა. თორიოდე კაცი ახლოც მივიდა მოხელეებთან პატივლებს კი უკვე სალაპარაკი მასალა შემოივლიათ. ისხდნენ პატარა ხანს ჩუმად. მერე ფინანსთა საინისტროს წარმომადგენელმა თავი დაუქრა გზათა საინისტროს წარმომადგენელს, საფეთქელზე ხელი ჩაიღო, რადაც წაიღულუნა, ისევ დიდ-კაცურად ლოყები გაიბთა და დინჯის ნაბჯით წვიდა თავის წინანდელ ადგილზე.

ღარა ვანო მარტო. ცნობის მოყვარე მგზავრები კი თვალს არ აშორებდნენ. ზოგს არც კი გაეგონა იმისი ლაპარაკი,

ზოგმა არც ის იცოდა, საქმე რაში იყო და ხალხი რად მიწევდა იმ ალაგისკენ, მაგრამ რაკი სხვები მიდიოდნენ, ისინიც მივიდნენ ყურის სადგომლად და იდგნენ ცხლაც, თან ერთმანეთს ისე უტყობდნენ, თითქოს ჰკითხავდნენ: „აბა, სდ რა არისო!“ დიდის ლოდინის შემდეგ იმედ გაუტრუფდათ და ნელ-ნელა მოშორდნენ. ანდგართა რიცხვს რამდენიმე დააკლდა. ეტყობა, ფინანსთა საინისტროს მოხელეს მიაჯრეს თავისი ყურადღება. თავისი ღირსება რომ არ შეერახა, ვანომ წარბი შეიკუმხნა და ისე იჯდა.

ჩამოცხა. ვანოს ასე ჯდობა მოეწონა ის იყო უნდა წამომდგარიყო და გარედ გასულიყო, როდესაც მოაგონდა, რომ უბეწო რაღაც ქაღალდები ჰქონდა. ვანომ წარბები უფრო შეიკუმხნა, საქმიან კაცის სახე მიიღო და უბიძან ქაღალდები ამოიღო. ბევრი შალა, ხან ერთს ჩააგრდა, ხან მეორეს და ბოლოს ერთ ფურცელზე შედგა წაიკითხა ბოლომდის ეს ქაღალდი, წაიკითხა მეორედ, მესამედ... იმის სახეს უფრო-და-უფრო განცვიფრება ეტყობოდა. ვანოს გული საშინლად აუფრქვია, სახე გაუწიოდა. ეტყობოდა, თვალებს და უბეწო ვანო. ბოლოს მოაგრაფა ქაღალდები და უბეწო ჩაიღო. მხოლოდ ერთი ქაღალდი-და დაინახუნა, მიეყუდა ვანონის კედელს და ხელ-ახლა ჩააგრდა.

ვანოს დედა გოგიბედაშვილის ქვრივი, მხენ დედაცკო იყო. შეილები ჯერ კიდევ პაწაწინები ჰყვინდა. როდესაც ქმარი მოუკვდა. მას აქეთ მარტო-მარტო ტრიალებს ოჯახში კიო ვაიკაცკივით. ბევრი ვაი-ვაგლახი ნახა ცხოვრებაში, ბევრი უბედურება გამოიარა, მაგრამ მაინც თავი ვაიჯანა და ოჯახი ფეხზე წამოაყენა. ნატალიას პარველი ცდა ის იყო, რომ შეილები კარგად გამოეპარა. უფროსი ვაი მამის ევლომაზე წაყვიდა: იმისავით ჩუმი და მუყუითი მუშა იყო, ხანჯალზე ხელს შიშოდ მამინ გაიკრავდა ხოლმე, როცა მეტის-მეტად მოთმინებლად გამოიყენებდნენ ან როცა დაჯერებოდა. მანამდის კი ქვეყანა რომ დანგრეულიყო, ფურქშიაც კი არა მოსდიოდა-ჩაა-ამიტომ ნატალიამ უტყროს შიღის მიპყია თავისი ყურადღება და ეცვლა სხვა მამ გზა ემოვნა იმისთვის, მით უმეტეს, რომ მამული ორ მამს არ ეყუფოდა და ერთი ვაიკაცკი უნდა უსაქმოდ დაჩრდილიყო: სულ ოციოდ დღითერ სახნავი მიწა ჰქონდათ.

რადგან სოფელში ჯერ სასოფლო სკოლა არ იყო, ნატალიამ პატარა ვანო მღვედლს მიიბარა. ისიც სადღარში წირვის ღროს იმბარებდა და სასოფლოარ წინების კითხვას ასწავლიდა. მერე ვანომ მღვედლს თავი გახადა, როდესაც სოფელში მოვიდა ახლად ინსტიტუტ გათავებულ ქალი, გოგიბედაშვილი ნათესავი. ამ ქალმა ვანოს რუსული წერა-კითხვა შესწავლა, ისე რომ მალე თავისუფლად სწავრა და კითხულობდა. იმ ქალის მამა, პოლკოვნიკი მასალაშვილი, მხურავლემ მოწაწილდა მას რღებდა ვანოს ვარჯობა, ამასთან მხედრულიდაც სწავრბოდა. ვანო რომ წიგნებს იღლიაში ამოიჩრდა, შემოვიღოდა ოთახში და აიტუხებოდა, თუ ამ ღროს პოლკოვნიკი ვაიწვილიდა და შეჰმჩენდა ვანოს, მაშინვე შესძახებდა: „სმინროს!“ ვანო ჯერ ვერ ახერხებდა ჯარის-კაცივით გამოქმენებას, ბოლოს კი ისე შეწვიოა, რომ ამ სიტყვის გაგონებაზე, მაშინვე ხელფესვს გასქიშებდა, წიგნებს იღლიაში აიკრავდა და ისე გამოიკუმბოდა, როდესაც მარჯვენა ხელს ქუთანს მიიტანდა, გამოდგურული იღასევი გამოქმენებოდა ხოლმე.

ბოლოს ვანო ერთ ნათესავ კაცს მიიბარეს, რომელიც ფოსტაში მსახურებდა. იქ მუყათად შეისწავლა ვანომ წერტილებითა და ხაზებით ლაპარაკი და ბევრის ვაი-ვაგლახისა და კოდელების შემდეგ მიიღო ადგილი. ვანო ისე მუყათად მსახურებდა, რომ ათის წლის განმავლობაში სოფელში სულ ერთ ხელ იყო, ისიც ორის ვერხითა. დედას იმით ანუეუებდა: რომ თვე და თვე ფულს ჰგზავნიდა, რადგან თვითონ ბევრი არა სჭირებდოდა-რა: სმა იმას არ უყვარდა და ქაღალდის თამაში. თვარშიც არასოდეს არ დაიარებოდა. იმის ის სიამებნებაც ჰყოფნიდა, სა სიამოვნებასაც საელოდებულ მუშაობა

გვირგვინი. შრომობდა დღით-დღე. თვე თვეს მისდევდა და წელიწადი წელიწადს. იმას ისიც არ ახსოვდა, რამდენი წელიწადი იმსახურა და რა ჩინი უნდა ჰქონოდა ეხლა (ერთხელ ამხანაგებმა დაიყოლიეს, რომ ჩინის მისაღებად ეგზამენი დაეკრიბა). ერთის სიტყვით, მუშაობის მეტი არაფერი არ ახსოვდა.

ეხლა კი, როგორც იყო, გაბმედა და დედის თხოვნა შეასრულა: დაეთხოვა თავის უფროსს. საქმე დიდხანს არ გაგრძელდა, უფროსმა მალე დაეთქვა დათხოვნის ქალაქი: ბაზათი ესე ძმადევა კოლეგისკი სეკრეტარის... და სხვა და სხვა. ვანო, როგორცა ვთქვით, არ იცოდა, რომ უკვე კოლეგისკი სეკრეტარი იყო. ამიტომ ეხლა დათხოვნის ქალაქში რომ ეს წიკთობა, ძალიან გაოცდა. პირველ კოსთ სიამოვნების ელდა ეცა და გული აუფანტქალდა. შერე უნდა ექვემ შვილი და იფიქრა: აბაზდ შევცდომით დასწერა ასე ჩემმა უფროსმაო. ჯერ ქალაქის უკან გავზავნე დააპირა, მაგრამ შერე ვადიფიქრა.

მოდი და ტელეგრაფით დაეცეთხები. ასე უფრო მალე იქნებოა? გაიფიქრა ვანომ და მასობელ სადღურში ჩამოხტა, რომ პასუხისათვის იქ მოეცადნა. აფიქრდა, უცებ მოვიდა პასუხი, რომ სწორედ ვანო გავიბედაშვილი კოლეგისკი სეკრეტარია და აქ შევცდომი არა არისრა? დმერთო, რა ბედნიერება იქნებამა? გაიფიქრა ეხლა ვანომ. რა ამაყად ვაგილის მამნი კოლეგისკი სეკრეტარის ჩინით სოფლის ბილიკებზე! როგორ გაახარებს დედას... თვალდებს დაუფენებს მომშურნე ნათესაო... მას, რომელიც ეხლა იმას თავს არ უყვარდნეს... აღმერთო!— შეუკრია და ვანო:—შე ხომ ამაზე სიზმარშიც არ მივიჭრია და უცხად ამითათან... არა, არა, ნუ ვფიქრობ ამაზე, ისევე ისა სჯობია... ფუჰ, ეშმასა!*

II

ასე ჰეფიქრობდა ვანო პასუხის მოლოდინში და გული ხან ჰედნიერების წინანდრწინებით ვადუტრიალდებოდა, ხან კი ატყდილობდა თავიდან ვადიდგლო ეს ფიქრი და გულის ატყაბული ცემა ეცმა შევეყენებია. არწმუნებდა თავის თავს, რომ ეხლავ მოვა პასუხი, რომ ეს ქალაქი შევცდომით არის დაწერილი და ამიტომ უკან უნდა ვამოვზავნოთოო... მაგრამ მაცდური მაინც არ ასვენებდა ვანოს. ამასობაში შემოღალდა კოდეც და ვანო, პასუხის მოლოდინში, გრძელ სკამზე წამოწვა და პატარა ხანს უკან დედინა...

ვანო სიზმარშია. თვალწინ წარმოუდგა თავისი პატარაობა, როდესაც, ნახევარზე ფეხ-შიშველა, მღვდელთან დადიოდა სასწავლებლად. ახსოვს ისიც, როდესაც დედამ ნათესავ ქალთან ვაგზავნა სასწავლებლად და სუფთად ჩააცვა: ინსტიტუტ ვათავებულ ქალია, ნაზად ვაზრდილი და სირცხვილია იმასთან დაგულჯილი ვაგზავნოო. აი, წამოიხარდა კოდეც ვანო და ვეგზავნე დიქირა, სასწახურში შევიდა.

ესიზმრა ვანოს ის ზაფხულიც, როდესაც სასწახურში შესვლის შემდეგ, ახალ მუნდირში გამოწყობილი, სოფელში ჩავიდა და ნათესავები ინახულა: ზაფხულმა რომ მოაწია, დედის წერილი მიიღო: „შვილო, ამ ზაფხულს აქ მეფერი ყმაწვილები და ქალები აპირებენ მოსვლას და შენც ორიოდ დღით დაეხოვე და მოდი, შვილო, იმათთან ვაატარე შენც დრო. ნუ გამოაჩინე შენ ნათესავებში, ინახულე ყველანი.“ ასე სწერდა დედა ვანოს, ნამდვილად კი ფიქრში ისა ჰქონდა, რომ ვანო მასლათან ნინას დაახლოვებოდა და ცოლად ეთხოვა. ეს იმისი ოცნება იყო ყოველთვის და ახლაც ამასა ჰეფიქრობდა, მაგრამ ვანოს კი არას ეუნებოდა. აიკო, დედა, შენი ფიქრები, ეიცო, ამ ამბობდა ვანო: „შენ წინადეც სტებები იმითი, რომ სოფელში ყველანი გაკვირდებიან, როდესაც ვაგიბენ, რომ ვანო გავიბედაშვილმა მასლაშვილის ქალი შემოიკოცლა და მასლაში ჩვენდმი პატრის ცემით აღივსებინა: „პოლკოვნიკ მასლაშვილის სიძეაო“, იტყვიან. აქ ვანოს ღიმილა ვაუთამაზა და რამდენჯერმე სიამოვნებით ტურები ვააყკაუნა.

ვანო თავის სოფელშია. აი, მოიკითხო მუნდირით და თან-ვაიყოლა დედა, რომ ნათესავობა ინახულოს. ეხლა ხომ ჩინოვნიკია და ყველა დღის სიამოვნებით ემცნაურება. თვალ წინ უდვა ვანოს პოლკოვნიკი მასლაშვილი, რომელსაც პირველად ეწვია. მართალია, დაღესტნის ომში, თავში დაჭირა, ცოტა შეირყა კიდევ, მაგრამ მაინც კარგი და პატრონისი კაცი იყო ეს პოლკოვნიკი. შინ თუ ვარედ ხმალ-ჩამოკიდებული დადიოდა და, რაც უნდა სცმოდა, მაინც ეპოლეტებს დაიკრებდა მზრებზე და მედლებს ჩამოიკიდებდა. ახსოვდა ჯერ კიდევ თა ვისი ვაეკაცობა და, როცა ერთი მოუფიქრდა, სკამებს ვააყკაუნებდა ჯარის-ვაეციბების და უყვარდა: ნაპლე-ე-ნო! ამასთან სკამების მავიერად თვითონ ვადიდებდა მხარზე თოფის მავიერად თავის ჯოხს, რომელიც მუდამ ხელში ეჭირა.

— სიბრინო!—შესძახა იმან ვანოს, როდესაც დანიხა მუნდირში გამოწყობილი, ეპოლეტებინა კაცი. ვანო გამოიჭიმა და ხელი ქუდთან მიიტანა ჯარის-ვაეცურად.

— ყოჩაღ, ყოჩაღ, მაღადეც!—შესძახა ვანოს პოლკოვნიკმა.

ვანომაც ჯარის-ვაეცურად უპასუხა, სწორედ ისე, როგორც პატარაობისას, როდესაც ამ პოლკოვნიკის ქალთან სწავლობდა, მიიღო იმ ვანსხავებითი, რომ მაშინ არ იცოდა ა პოლკოვნიკი ხშირად უწუნებდა ხოლმე, ეხლა კი კარა ვად იყო ვაყვინთილი.

— კი შვილი გყავს, კი შვილი!—მიუბრუნდა შერე ვანოს დედას და თან ვანოს ათვლიერებდა:—აგრე უნდა, აგრე. ამა ვაიარე!

ვანო ვაეიჭიმა და ისე ვაიარა. თან ფეხს ისე იტყავუნებდა, თითქოს რისამე ვასრესა უნდა და ეშინიან, არ ვამეცესლა.

— ნამდვილი საღდათია, ნამდვილი!—აღტყავებთ ამბობდა პოლკოვნიკი....

— შვილო, ბაღში ვაიარე, ქალები იქ იქნებიან. —უთხრა დედამ ვანოს, რომელიც ვააყმებულა, სკამზედ გამოიჭიმილი, უდებდა კურს მობუჯოლა დაპარას.

ვაჩაფხულას ბაღსაქვე.—სურათი მარტინისა.

ვანო ჩავიდა ქვევით ბაღში, სადაც რამდენიმე ახალგაზრდა მხიარულ სიცილ-ხარბარათ თამაზობდა. ამათში პოლკოვნიკის ორი ქალი იყო. ვანომ იცოდა, რომ უფროსი ქალი დანიშ-

